

FR Á S Ö G N

af 142. þingi Alþjóðáþingmannasambandsins (IPU) og tengdum fundum 24.-27. maí 2021, fjarfundur.

Af hálfu Íslandsdeildar þingmannanefndar IPU sóttu fjarfundinn Sigríður Á. Andersen, formaður, Ágúst Ólafur Ágústsson, varaformaður, og Sigmundur Davíð Gunnlaugsson, auk Örnú Gerðar Bang, ritara Íslandsdeildar. Helstu mál á dagskrá voru umræða og ákvarðanataka um starfsemi IPU á tímum heimsfaraldurs COVID-19, stefnumótun þjóðþinga til að efla frið og öryggi með áherslu á loftslagsbreytingar og aðlögun stafrænnar tækni að hringrásarhagkerfinu svo að ná mætti þróunarmarkmiðum Sameinuðu þjóðanna. Jafnframt fór fram almenn umræða um hlutverk þjóðþinga við að sigrast á heimsfaraldri og tryggja örugga framtíð. Enn fremur var haldinn kvennafundur 10. maí í tengslum við þingið þar sem m.a. var rætt um áhrif COVID-19 á jafnréttismál og hvernig tryggja mætti jafnrétti kynjanna á tímum heimsfaraldurs.

Um 1073 þátttakendur sóttu fjarfundinn, þar af 755 þingmenn (288 þingkonur, eða 38%) frá 133 ríkjum og 52 þingforsetar. Þá var mæld þátttaka ungra þingmanna (yngri en 45 ára) og voru þeir 193, eða 25,5%. Í janúar 2021 hélt framkvæmdastjórn IPU fund til að ræða starfið fram undan í ljósi takmarkana vegna COVID-19. Á fundinum var tekin ákvörðun um að vorþingið færi fram með rafrænum hætti og var skipaður starfshópur með fulltrúum allra landahópa IPU, fulltrúa kvennahóps IPU og ungra þingmanna og honum falið að skipuleggja framkvæmd þingsins með rafrænum hætti.

Forseti IPU, Duarte Pacheco (Portúgal), ávarpaði þingið og sagði mikilvægt að IPU héldi áfram á þeirri vegferð að verða opnara og gagnsærra samband þar sem áhersla væri lögð á að virkja ungt fólk og konur til þátttöku. Þá væri samstarf IPU við Sameinuðu þjóðirnar gríðarlega mikilvægt ef varanlegur árangur ætti að nást í málefnum mannréttinda á heimsvísu. Þá kynnti framkvæmdastjóri IPU, Martin Chungong, skýrslu skrifstofu IPU um starfsemi sambandsins á tímum kórónuveirufaraldursins. Hann sagði skýrsluna sýna fram á að IPU hefði hæfni og getu til að aðlagast nýjum áskorunum og óvæntum aðstæðum. IPU hefði m.a. gefið út leiðbeiningar um það hvernig þjóðþing gætu tryggt að afskipti stjórnvalda á tímum COVID-19-heimsfaraldursins tækju mið af kynjasjónarmiðum annars vegar og brytu ekki gegn mannréttindum hins vegar. Einnig voru útbúin tveggja mínútna myndbönd þar sem kynnt var hvernig þjóðþing og þingmenn hefðu brugðist við faraldrinum á heimsvísu. Ekki var kosið um neyðarályktun á þinginu eins og venja er en almenn umræða fór fram um hlutverk þjóðþinga við að sigrast á heimsfaraldri og tryggja örugga framtíð.

Fastanefndir IPU funduðu í tengslum við þingið dagana 26.–29. apríl og voru allir fundir haldnir sem fjarfundir. Í fastanefndum var fjallað um fyrir fram ákveðin mál og ályktanir afgreiddar. Í 1. nefnd, um frið og öryggismál, fór fram umræða og afgreiðsla ályktunar um stefnumótun þjóðþinga til að efla frið og öryggi með áherslu á loftslagsbreytingar. Þar var sjónum beint að átökum og ógnum af völdum loftslagsbreytinga og afleiðingar þeirra. Í 2. nefnd, um sjálfbæra þróun og efnahags- og viðskiptamál, var samþykkt ályktun um samþættingu stafrænnar tækni og hringrásarhagkerfisins til að ná heimsmarkmiðum Sameinuðu þjóðanna. Þar var m.a. lögð áhersla á ábyrga neyslu og framleiðsluhætti. Í 3. nefnd, um lýðræði og mannréttindi, fór fram umræða um alheimslöggjöf til að berjast gegn kynferðislegri misnotkun á börnum á Internetinu. 4. nefnd, um málefni Sameinuðu þjóðanna, hittist á tveimur fundum og beindi sjónum sínum að heimsmarkmiðum Sameinuðu þjóðanna í ljósi COVID-19 og ræddi m.a. áhrif heimsfaraldursins á framkvæmd þeirra.

Sérstök nefnd um mannréttindi þingmanna gegnir veigamiklu hlutverki innan IPU og gefur hún út viðamikla skýrslu fyrir hvert þing. Á grundvelli skýrslunnar samþykkir ráð IPU árlega fjölmargar ályktanir um brot á mannréttindum þingmanna. Nefndin vinnur mikið starf á milli þinga þar sem hún fer yfir mál þingmanna sem mannréttindi hafa verið brotin á, hvort sem um er að ræða fangelsun, hótanir, barsmíðar, mannshvarf eða dauðsfall. Nefndin hélt fjárfundi og tók fyrir og afgreiddi fjölda mála. Skýrsla nefndarinnar var kynnt á ráðsfundi IPU og samþykkt. Jafnframt fóru fram pallborðsumræður til undirbúnings loftslagsráðstefnu Sameinuðu þjóðanna (COP26) sem fer fram í Glasgow í nóvember.

Ráð IPU fundaði í tengslum við þingið og afgreiddi fjölda mála en aðildarríki IPU eru nú 179 talsins. Rætt var um fjárhagsáætlun fyrir árið 2020 auk þess sem fram fór umræða og afgreiðsla fjárhagsskýrslu. Framkvæmdastjóri IPU greindi frá því að rekstrarkostnaður sambandsins hefði verið minni en gert hefði verið ráð fyrir í fjárhagsáætlun ársins 2020. Ástæða þessa hefði verið heimsfaraldurinn því að árlegum þingum IPU, fundum og ráðstefnum hefði verið aflýst vegna ferðatakmarkana. Þá hefðu fundir í auknum mæli færst yfir í rafrænt form, sem væri ódýrari kostur þótt fjárfesta hefði þurft í tæknibúnaði. Þá kynnti Cecilia Widegren drög að fjárhagsáætlun fyrir árið 2021 fyrir hönd framkvæmdastjórnar IPU. Hún sagði jafnframt að í ljósi erfiðra aðstæðna margra aðildarríkja og mikillar óvissu í heiminum af völdum kórónuveirunnar yrði árgjald aðildarríkjana fyrir árið 2022 ekki hækkad.

Að lokum ávarpaði forseti IPU þingið og þakkaði fyrir undangengna þrjá daga og minnti þátttakendur á hversu fordæmisgefandi þingið væri í ljósi fordæmalausra aðstæðna þar sem þingið hefði allt farið fram með rafrænum hætti. Mögulegt hefði verið að taka mikilvægar ákvarðanir varðandi starfsemi IPU á nýjum vettvangi og samþykkja ályktanir og yfirlýsingar. Þá sagði hann nauðsynlegt að þingmenn héldu áfram að hvetja stjórnvöld til að sameina krafta sína í baráttunni gegn faraldrinum á vísindalegan hátt og styrkja samstöðu og samstarf á heimsvísu. Auk þess var yfirlit yfir skipulagða fundi kynnt með fyrirvara um þróun COVID-19. Fyrirhugað er að halda næsta haustþing IPU í Kigali í Rúanda í nóvember 2021 ef COVID-19 leyfir en að öðrum kosti verður þingið haldið sem fjárfundur. Riturum landsdeilda verða sendar nánari upplýsingar þegar nær dregur. Frekari upplýsingar má nálgast á nefndasviði og á vefsvæðinu <http://www.ipu.org/>.